

Kehittämispäällikkö Airi Partanen
Erikoistutkija Kristiina Kuussaari

16.9.2021

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan (StV) kuulemistilaisuus 17.09.2021

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta (VNS 4/2021). Aiheena päihteiden käyttö, päihdepalvelujen saatavuus ja hoitoon ohjaus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuulluksi päihteiden käyttöä, päihdepalvelujen saatavuutta ja hoitoon ohjausta koskeissa asioissa osana sisäisen turvallisuuden politiikkaa.

THL on VNS 4/2021:stä 10.9.2021 StV:lle antamassaan lausunnossaan todennut tärkeäksi sen, että **selonteossa on kiinnitetty huomiota väestöryhmittäisiin kysymyksiin ja joidenkin erityisen haavoittuvassa asemassa olevien tilanteeseen sekä sisäisen turvallisuuden uhkien ehkäisyyn painottamalla ehkäiseviä toimenpiteitä, kuten päihdehaittojen vähentämistä**. Päihteiden käyttö on huomioitu selonteon tilannetaustoituksessa eri tavoin turvallisuudelle haittaa aiheuttavana tekijänä. THL esitti, että tulevaisuuden suuntia avattaessa **on tärkeä huomioida sosiaali- ja terveysministeriön (STM) Päihde- ja riippuvuusstrategia 2030 ja sen osana Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma 2025**, jotka kumpikin linjaavat myös turvallisuutta kuormittavien päihdehaittojen ehkäisy- ja vähentämistoimia sekä yhteistyötä. **STM:n Mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma 2030 sisältää linjauksia mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittämiseen**. Näistä löytyy tavoitteita ja toimia sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden päihdeongelmiin liittyvälle hoidolle että eri-ikäisten arkiympäristöihin ulottuvalle päihdehaittoja ehkäisevälle työlle. **Tässä lausunnossa tehdään katsaus päihdetilanteesta, päihdepalvelujen saatavuudesta ja hoitoon ohjauksesta sekä palvelujen kehittämisestä**.

Päihdetilanne

Alkoholin kokonaiskulutus on vähentynyt, mutta riskijuominen on yhä yleistä. Alkoholijuomien kokonaiskulutus on laskenut yli 10 vuoden ajan. Vuonna 2020 alkoholin kokonaiskulutus oli 9,2 litraa sataprosenttista alkoholia 15 vuotta täyttäneellä asukasta kohti. Vuoden 2016 Juomatapatutkimuksen mukaan alkoholin riskikulutusta oli 13 prosentilla suomalaisista (560 000 henkilöä). Alkoholiriippuvuutta tai haitallista käyttöä esiintyi arviolta yhdeksällä prosentilla suomalaisista vuonna 2016. Haittoja muiden alkoholin käytön vuoksi lähipiirissä tai julkisissa tiloissa raportoi 2,6 miljoonaa suomalaista. Havaintoja on myös eläkeikäisten säännöllisen alkoholinkäytön lisääntymisestä. Vaikka alkoholikuolemien määrä on vähentynyt viime vuosina, oli niitä vuonna 2019 kuitenkin vielä 2 154.

Huumausaineiden käyttö ja haitat ovat kasvussa. Yleisimmin kokeiltu tai käytetty päihde on kannabis. Kannabiskokeilut ovat nelinkertaistuneet väestötasolla vuodesta 1992 (6 %) vuoteen 2018 (24 %). Kolme prosenttia 15–69-vuotiaista suomalaisista oli käyttänyt viimeksi kuluneiden 30 päivän aikana huumausaineita vuonna 2018. Jätevesitutkimusten mukaan amfetamiinin, kokaiinin, ekstaasin ja metamfetamiinin yhteenlasketut käyttömäärät ovat nykyään noin kolminkertaisia koko maan tasolla vuoteen 2012 verrattuna. Huumetilanteen kehittämisessä on Suomessa alueellisia eroja. Huumeiden (amfetamiinin ja opioidien) ongelmakäyttöä oli 0,9–1,3 prosentilla väestöstä

Kehittämispäällikkö Airi Partanen
Erikoistutkija Kristiina Kuussaari

16.9.2021

vuonna 2017. Vuonna 2019 huumekuolemia oli 234. **Havaintoja on huumekuolemien lisääntymisestä erityisesti alle 25-vuotiailla nuorilla.**

Rahapelaaminen on yleistä mutta ongelmapelaamisen määrä on pysynyt ennallaan. Vuonna 2019 lähes kolme miljoonaa suomalaista oli pelannut rahapelejä edeltäneen 12 kuukauden aikana. Ongelmallista rahapelaamista oli ollut kolmella prosentilla ja 11 prosenttia oli pelannut rahapelejä riskitasolla. Pitkällä aikavälillä rahapeliongelman yleisyys on pysynyt jokseenkin samalla tasolla mutta riskitason rahapelaaminen on vähentynyt vuoden 2015 jälkeen. **Rahapeliongelmaan liittyy usein velkaantumista: apua hakevista pelaajista kolme neljästä on velkaantunut ja noin puolet ajautunut velkaongelmaan tai -kierteeseen.** Erityisesti pikavipit ja muut nopeasti saatavat, korkeakorkoiset lainat korostuvat rahapelaajien velkataakassa. On myös yleistä, että henkilöllä on rahapeliongelman kanssa samaan aikaan muita päihde- ja mielenterveysongelmia. Oikea-aikainen apu eri ongelmiin ja niiden kasautumisen huomioiminen on tärkeää.

Alaikäisten nuorten alkoholinkäyttö ja rahapelaaminen ovat vähentyneet vuosituhaten vaihteen jälkeen. Humalahakuinen juominen on Kouluterveyskyselyjen mukaan vähentynyt kaikilla kouluasteilla vuoteen 2015 saakka, jonka jälkeen lasku on tasaantunut. Kouluterveyskyselyn 2021 mukaan 8. ja 9. luokan oppilaista yhdeksän prosenttia, lukiolaista 15 prosenttia ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoita 24 prosenttia oli ollut tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa. **Huumeita kokeilleiden määrä pieneni kaikilla kouluasteilla vuonna 2021 verrattuna vuoteen 2019. Valtaosa kokeiluista liittyi kannabikseen.** Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaista kahdeksan prosenttia, lukiolaisista 12 prosenttia ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista 17 prosenttia oli kokeillut kannabista vähintään kerran. Vuoden 2019 Kouluterveyskyselyn mukaan viikoittain rahapelejä pelasi 4,6 prosenttia 8. ja 9. luokan oppilaista, neljä prosenttia lukiolaisista ja reilut kymmen prosenttia ammattikoululaisista.

Päihdepalvelujen saatavuus

Terveydenhuollossa hoidetaan paljon päihteiden käyttäjiä. Perusterveydenhuollossa hoidettiin vuonna 2019 yli 40 000 potilasta, joille oli Avohilmo-tietoihin kirjattu palvelumuodoksi Päihdetyö. Vuodeosastohoidossa alkoholisairauksien takia olleiden potilaiden lukumäärä (2019 noin 10 300 potilasta) on laskenut viime vuosina. Sama trendi on havaittavissa myös huumesairauksien takia vuodeosastohoidossa olleiden potilaiden määrässä (2019 noin 3 600). Erikoissairaanhoidon avohoidossa sekä alkoholisairauksien (2019 noin 21 600) että huumesairauksien (2019 noin 9 100) vuoksi hoidettujen potilaiden määrä on kasvanut ajanjaksolla 2017-2019.

Päihdehuollon erityispalvelujen asiakasmäärät ovat vähentyneet. Päihdehuollon avopalveluiden (2019 noin 33 600), laitospalveluiden (2019 noin 11 000) ja asumispalveluiden (2019 noin 5 900) asiakasmäärät ovat laskeneet vuodesta 2015 vuoteen 2019. Huumeiden käyttäjien terveysneuvonnan asiakasmäärissä (2019 noin 17 700) on sen sijaan havaittavissa kasvua.

Laitosmuotoinen päihdehoito ja -kuntoutus ovat välttämättömiä osalle päihdeongelmista kärsiville. Laitosmuotoisen päihdehoidon ja -kuntoutuksen haasteena on ollut sen kustannukset erityisesti pienissä kunnissa, joissa kynnys päihdekuntoutukseen pääsemiseen on saattanut muodostua epätarkoituksenmukaisen korkeaksi. Laitosmuotoisen päihdekuntoutuksen lisäksi noin joka kolmas päihdehuollon laituskuntoutusasiakas on ollut hoidettavana myös sairaalan vuodeosastolla saman kalenterivuoden aikana.

Kehittämispäällikkö Airi Partanen
Erikoistutkija Kristiina Kuussaari

16.9.2021

Joillekin päihteitä käyttäville ryhmille kohdennettujen päihdepalveluiden käyttö on lisääntynyt:

- **Opioidiriippuvuuden lääkkeellisessä vieroitus- tai korvaushoidossa olevien määrä kasvaa.** Tällä hetkellä opioidikorvaushoidossa olevia arvioidaan olevan noin 5 000. Opioidikorvaushoidossa olevien osuuden kasvu näkyy myös huumehoidon tiedonkeruussa. Sen mukaan puolet huumehoidon asiakkaista oli opioidikorvaushoidossa vuonna 2019. Opioidien (77%) lisäksi stimulanttien (57%) ja kannabiksen (51%) käyttö oli yleistä.
- **Päihteitä käyttävien naisten raskautta** seuraavien HAL-poliklinikoiden (Huume Alkoholi Lääkkeet) asiakkaana on vuosittain yli 1 000 naista. Asiakasmäärät ovat lähes kolminkertaistuneet kymmenessä vuodessa. Maakunnalliset erot asiakasmäärissä ovat suuria. **Laitosmuotoista päihteitä käyttäville tarkoitettua perhekuntoutusta** saa vuosittain noin 600 eri asiakasta (äidit, lapset, isät). Osa raskaana olevista päihteitä käyttävistä naisista ja vauvaperheistä jää tunnistamatta ja ohjautumatta palveluihin, ja palvelujen saatavuudessa ja saavutettavuudessa on alueellisia eroja.

Päihde-ehdoisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa asioinnista saadaan yksityiskohtaisempaa tietoa neljän vuoden välein toistetusta Päihdetapauskannasta. Vuonna 2019 **eniten päihde-ehdoisia asiointeja sosiaali- ja terveyspalveluihin tekivät yli 50-vuotiaat alkoholia käyttävät miehet.** Huumeiden käyttöä oli etenkin nuorimmissa ikäryhmissä. **Yleisintä huumeiden käyttöä oli alle 40-vuotiailla, joista yli 70 prosentilla oli ollut viimeisen vuoden aikaista huumeiden käyttöä.** Kannabis oli yleisin käytetty laiton huume. Sitä oli käyttänyt viimeisen vuoden aikana lähes 30 prosenttia. Työttömyys (41%), eläkkeellä oleminen (36%) ja yksinasuminen (76%) olivat yleistä. Lähes 40 prosentilla oli myös muita lääkärin toteamia mielenterveysongelmia.

Koronapandemian ensimmäisen vuoden aikana **suurimmat päihdepalvelujen käyttöön liittyvät palveluvajeet on arvioitu olleen asunnottomilla tai epävarmoissa olosuhteissa olevilla, matalan kynnyksen palveluja tarvitsevilla sekä nuorilla päihteiden käyttäjillä.** Päihdehoidon ja kuntoutuksen on arvioitu muuten toimineen kohtuullisen hyvin rajoitustoimenpiteistä huolimatta.

Hoitoon ohjaus

Tällä hetkellä vain osa päihteiden käytöstä aiheutuvista ongelmista tai riippuvuuksista kärsivistä on hoidon piirissä. **Ensisijaisena hoidon kehittämisen lähtökohtana on omaehtoinen, tarpeen mukainen hoitoon pääsy.** Omaehtoista hoitoon hakeutumista voidaan helpottaa kynnyksettömällä ja lähellä toteutettavilla palveluilla.

Tietoa hoitoon ohjautumisesta saadaan päihdehuollon huumeasiakkaita koskevasta tiedonkeruusta. Vuonna 2019 huumehoitoon oli tultu yleisimmin muiden päihdehuollon palvelujen (45 %) kautta, oma-aloitteisesti (18 %) ja terveydenhuollon kautta (12 %). Nuorimpien asiakkaiden hoitoon ohjautuminen erosi muista ikäryhmistä. Alle 20-vuotiaista asiakkaista 29 prosenttia ohjautui hoitoon lastensuojelun kautta ja 24 prosenttia omaehtoisesti. Alaikäisistä lähes kaikki (92 %) ohjautuivat hoitoon lastensuojelun lähettämänä.

Hoitoon ohjausta voidaan tehostaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa lisäämällä alkoholin riskikäytön, huumeiden käytön sekä haitallisen rahapelaamisen varhaista tunnistamista ja tuen piiriin ohjausta. Olennaista on puheeksioton systemaattisuus ja laaja-alaisuus eri palveluissa sekä palvelupolkujen ja -kokonaisuuksien luominen, jotta mahdollisimman varhainen tarpeen mukainen päihdehoitoon ohjaaminen onnistuu. Vastaavasti päivystykseen tapaturmien tai

Kehittämispäällikkö Airi Partanen
Erikoistutkija Kristiina Kuussaari

16.9.2021

akuuttien sairauksien vuoksi hakeutuneiden päihteitä käyttävien päihdehoitoon ohjausta on tarpeen edelleen kehittää osana sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta. Myös työterveyshuolto on yksi tärkeä hoitoonohjauskanava.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kontrollijärjestelmään liittyvien viranomaisten yhteistyötä voidaan edelleen kehittää:

- THL toi 10.9.2021 antamassaan lausunnossa esille jo sen, että **huumausaineiden käyttörikoksesta epäillyn hoitoonohjausta tulisi tehostaa ja eri viranomaistahojen yhteistyötä kehittää ja vahvistaa**. Myös **huumausaineiden käyttöön liittyvien rattijuopumuksista kiinnijääneiden hoitoonohjausta on tarpeen kehittää sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa**.
- Poliisin ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä hoitoon ohjauksessa voidaan kehittää poliisin tekeminen päihtyneiden itsensä turvaamiseksi tehtyjen säilöönottojen osalta. **Rauhallisten päihtyneiden säilöönottojen vaihtoehtona on tarpeen kehittää sosiaali- ja terveydenhuollossa toteutettavaa selviämishoitoa**. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa esitetty alueellinen järjestämisvastuu mahdollistaa selviämishoidon järjestämisen kaikilla hyvinvointialueilla.
- Päihde- ja mielenterveysongelmat ovat yleisiä vankeustuomioita suorittavilla. THL pitää kannatettavana sitä, että vuonna 2019 rikoslakiin tehdyn muutoksen (603/2019, tullut voimaan 1.1. 2021) myötä **vakavista päihdeongelmista kärsiviä, aiemmin sakkojen muuntorangaistuksena vankilaan tuomittuja voidaan lainsäädännön muutoksen myötä ohjata myös päihdehoitolaitokseen**. Sakkojen muuntorangaistusten suorittamisen sijaan sakkotuomioita saaneita on alkanut tulla päihdehoitoyksikköihin ympärivuorokautiseen päihdevieroitukseen ja -kuntoutukseen. Sijoitus tehdään yhteistyössä vangin kotikunnan kanssa, ja tällöin on mahdollista, että sijoittaminen voi jatkua päihdekuntoutuksena tai esim. asumispalveluna tai avohuollon tukitoimina suoraan muuntorangaistuksen suorittamisen jälkeen. Tämän toiminnan kehittäminen ja jatkuvuus on tärkeä varmistaa hyvinvointialueiden tasolla.

Päihdepalvelujen saatavuuden parantaminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta eteenpäin vievä **Tulevaisuuden sosiaali- ja terveysterveyskeskusohjelma sisältää päihteitä käyttävien perustason palvelut, mukaan lukien ehkäisevät palvelut**. Ohjelmassa on **aloitettu perustason päihdepalveluiden kehittäminen**. Esimerkkeinä kehittämisestä ovat helposti saavutettavat palvelut sosiaali- ja terveysterveyskeskuksissa sekä palveluiden tarpeen tunnistamisen, puheeksioton, hoito- ja palveluketjujen sekä ehkäisevien päihdepalveluiden kehittäminen.

Päihdepalvelujen kehittämistä vahvistetaan Tulevaisuuden sosiaali- ja terveysterveyskeskusohjelman hankeyhteistyössä vuoden 2023 loppuun asti hallituksen 3. lisätalousarviossa esitetyllä 23 miljoonan euron lisämäärärahalla. Se on sisällytetty osaksi syksyn 2021 täydentävää 141 miljoonan euron valtionavustushakua. Hoitotakuun parantamisen ja vaikuttavien menetelmien käyttöönoton lisäksi painotetaan palveluiden saavutettavuuden parantamista mm. kehittämällä päihdeongelmista kärsivien arkiympäristöissä toteutettavia palveluja. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveysterveyskeskushankkeessa kehitetään myös päihdepalveluja osana lasten, nuorten ja perheiden palveluja Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa. Sen tavoitteina on mm. vahvistaa päihteillä oireilevien nuorten tuen tarpeiden tunnistamista, hoitoon ohjautumista sekä kokonaisvaltaista tukemista ja hoitoa sekä rakentaa systemaattiset lasten ja

Kehittämispäällikkö Airi Partanen
Erikoistutkija Kristiina Kuussaari

16.9.2021

nuorten tuen mallit tilanteissa, joissa vanhemmalla tai muulla läheisellä on päihde- ja/tai mielenterveysongelma.

Muuta THL:n kehittämistoimintaa, jolla pyritään parantamaan päihde- ja riippuvuusongelmista kärsivien hoitoa:

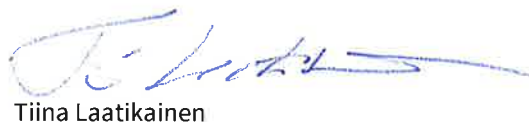
- **Huumekuolemien ehkäisyn asiantuntijaryhmässä (HEAR)** etsitään keinoja huumekuolemien vähentämiseksi. Työryhmässä rakennetaan Suomen mallia huumekuolemien ehkäisyyn ja selvitetään kansainvälisten huumekuolemien ehkäisymenetelmien soveltuvuutta Suomeen. Työryhmä on valinnut seitsemän kehittämiskohdetta, joihin liittyvistä haasteista työryhmä tekee ehdotuksia ja suosituksia. Yksi kehittämiskohteista on opioidikorvaushoidon ja muiden päihdepalvelujen kehittäminen. Pyrkimyksenä on hoitoon pääsyn nopeuttaminen ja helpottaminen ja hoidon jatkuvuuden varmistaminen.
- **Päihteitä käyttäville raskaana oleville naisille ja vauvaperheille suunnattujen riittävien palvelujen ja kuntoutuksen turvaaminen** on kirjattu hallitusohjelmaan. THL kehittää hankkeissa kohderyhmän palvelukokonaisuuksia ja raskauden aikaisen päihteidenkäytön tunnistamista yhteistyössä maakunnallisten toimijoiden kanssa. Tavoitteena ovat asiakaslähtöiset, oikea-aikaiset, laadukkaat ja yhdenvertaisesti saatavilla ja saavutettavissa olevat palvelut.
- Turvakotipalvelua tarjotaan ensisijaisesti lähisuhdeväkivaltaa kokeneille tai sen uhan alla eläville henkilöille ja heidän mukanaan oleville alaikäisille lapsille. Turvakotipalvelut ovat laajentuneet turvakotipalvelun tuottajalle valtion varoista maksettavaa korvausta koskevan lain (1354/2014) voimaantulon jälkeen ja rahoituksen määrän kasvaessa. Turvakodeissa oli vuonna 2020 yhteensä 5 244 asiakasta (aikuisia 56 %, lapsia 44 %). Suomi on saanut Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmältä (GREVIO) kehoituksen arvioida, **miten lähisuhdeväkivallan uhreille tarkoitetut turvakodit ovat käytännössä saavutettavissa päihdeongelmallisille naisille. Asiaa koskevaa selvitystä suunnitellaan THL:lla.**

Päihdeongelmien hoito kannattaa taloudellisesti ja vähentää vakavimpia päihdehaittoja. Siun soten -alueella tehdyn tutkimuksen mukaan päihdepalvelujen saaminen pienentää sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaiskustannuksia ja kuolemanriskiä alkoholin käytöstä kärsivillä henkilöillä. Päihdehoidon ulkopuolelle jääminen kasvattaa hoidon kokonaiskustannuksia ongelmien komplisoituessa ja päätyessä erikoissairaanhoidon hoidettaviksi. Päihde- ja riippuvuusongelmat tulisivat tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja pääsy päihdepalveluihin tulisi varmistaa hoidon kokonaiskustannusten pienentämiseksi.

Pääjohtaja

Markku Tervahauta

Johtaja

Tiina Laatikainen

Liitteet: Lähdeluettelo

Kehittämispäällikkö Airi Partanen
Erikoistutkija Kristiina Kuussaari

16.9.2021

Lähdeluettelo:

Alkoholijuomien kulutus 2020 Alkoholin kokonaiskulutus väheni 5,2 prosenttia. [Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoraportti 2021:7.](#)

Arponen A (2019) Päihteitä käyttävien raskaana olevien naisten ja vauvaperheiden palvelut vuonna 2018. Nykytila ja kehittämissuhteet. [Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen työpaperi 31/2019.](#)

Castrén, S., Basnet, S., Salonen, A.H., Pankakoski, M., Ronkainen J-E., Alho, H. & Lahti, T. (2013) Factors associated with disordered gambling in Finland. [Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy, 8\(24\):2013.](#)

Ehkäisevä päihdetyö. [THL:n verkkosivu.](#)

Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma. Väliarviointi ja jatkossa tehostettavat toimet vuoteen 2025. [Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2021:13.](#)

Heiskanen, M. & Nevalainen, E. (2020) Peliklinikan tunnuslukuja 2010-2020. [Peliklinikan 10-vuotisjulkaisu.](#)

Helakorpi S & Kivimäki H (2021). Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2021. Iso osa lapsista ja nuorista on tyytyväinen elämäänsä – yksinäisyyden tunne on lisääntynyt. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoraportti 30/2021 (julkaistaan 17.9.2021).

Huumekuolemien ehkäisyn asiantuntijaryhmä (HEAR). [THL:n verkkosivu.](#)

Impinen A (2021) Päihdehuollon huumeasiakkaat 2019. Puolet huumehoidon asiakkaista opioidikorvaushoidossa. [Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoraportti 2021:4.](#)

Järvelä, K., Raijas, A. & Saastamoinen M. (2019) Pikavippiongelmien laatu ja laajuus. [Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksiä 3/2019.](#)

Jätevesitutkimus 2021. [THL:n verkkosivu.](#)

Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030. [Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6.](#)

Karjalainen K & Hakkarainen P & Salasuo M (2019) Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet 2018. [Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoraportti 2019:2.](#)

Kaukonen O & Kuussaari K & Jääskeläinen M (2021) Universalismi ja päihdehuollon muuttuva työnjako. Teoksessa Kaukonen O & Kuussaari K (toim.) Päihdepalveluiden yhteiskunnalliset haasteet. [Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 2021:2.](#)

Kriikku P, Häkkinen M, Ojanperä I (2020). Huumemyrkytyskuoleman uhreista yhä useampi on alle 25-vuotias. [Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 2020;136\(12\):1389-91.](#)

Kehittämispäällikkö Airi Partanen
Erikoistutkija Kristiina Kuussaari

16.9.2021

Kuussaari K & Rautiainen E & Grainger M (2021) Päihdetapauslaskenta 2019 päihteiden aiheuttaminen haittojen ehkäisyn ja hoidon kehittämisen tietolähteenä. Teoksessa Kaukonen O & Kuussaari K (toim.) Päihdepalveluiden yhteiskunnalliset haasteet. [Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 2021:2](#).

Laki rikoslain 2 a luvun muuttamisesta ([603/2019](#)).

Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle ([1354/2014](#)).

Laurila T, Linderborg H, Tyni S, Aaltonen O-P & Lähteenmäki N (2021) Sakon muuntorangaistuksen kuntoutukselliset mahdollisuudet: Tutkimus sakkovangeista ja sakon muuntorangaistuksesta 2010 -luvulla. [Yhteiskuntapolitiikka 2/2021](#).

Lintonen T & Mäkelä P (2018) Kuinka suuri osa juomisesta on alkoholin riskikäyttöä? Teoksessa Mäkelä ym. (toim.) Näin Suomi juo: suomalaisten muuttuvat alkoholinkäyttötavat. [Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Teema 2018:29](#). Juvens Print – Suomen yliopistopaino Oy. Helsinki.

Partanen A & Alho H & Forsell M ym. Opioidikorvaushoito on laajentunut ja monimuotoistunut. [Suom Lääkäril 2017; 50-52:2981–2985](#).

Partanen A, Kuussaari K, Viskari I, Kesänen M & Heiskanen M (2021). Päihdepalvelujen asiakkaat. Teoksessa Kestilä L, Jokela M, Härmä V & Rissanen (2021) Covid-19-epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen: Asiantuntija-arvio, kevät 2021. [Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 2021:3](#).

Peltonen H & Kaipainen S (2021) Turvakotipalvelut 2020: Turvakotien asiakasmäärät laskivat. [Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilastoraportti 2021:17](#).

Päihde- ja riippuvuusstrategia. Yhteiset suuntaviivat vuoteen 2030. [Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:17](#).

Päihteitä käyttävien äitien palvelut. [THL:n verkkosivu](#).

Rautiainen E (2021) Health service use, care costs, and associated care outcomes of patients with alcohol use disorder in North Karelia, Finland: A register-based study. Väitöskirja. [Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Health Sciences, 606](#). Itä-Suomen yliopisto, Terveystieteiden tiedekunta, Lääketieteen laitos, Kansanterveystiede ja kliininen ravitsemustiede.

Salonen, A., Lind, K., Castrén, S., Heiskanen, M., Lahdenkari, M. & Alho, H. (2019) Peliklinikan asiakkaiden rahapelaaminen, rahapelihaitat ja rahapelien markkinointiin liittyvät mielipiteet. Rahapelikyselyn 2016-2017 perustulokset yksinoikeusjärjestelmän uudistuksessa. [Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 2019:5](#).

THL:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 11.6.2021 (THL/2133/4.00.00/2021).

Kehittämispäällikkö Airi Partanen
Erikoistutkija Kristiina Kuussaari

16.9.2021

Tigerstedt C & Mäkelä P & Vilkkio A & Penttinen O (2018) Miten eläkeikäiset juovat? Teoksessa Mäkelä ym. (toim.) Näin Suomi juo: suomalaisten muuttuvat alkoholinkäyttötavat. [Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen Teema 2018:29](#). Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy. Helsinki.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus –ohjelman täydentävä valtionavustushaku 2021. [Sote-uudistuksen verkkosivu](#).

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus. [THL:n verkkosivu](#).

Turvakodit. [THL:n verkkosivu](#).

Warpenius K (2021) Alkoholi-, tupakka-, huume- ja rahapelitilanne Suomessa. Päihde- ja riippuvuusstrategian taustaselvitys. [Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen työpaperi 2021:4](#).